

Liturgische suggesties en preekschets voor roepingenzondag 21 april 2024

Vierde zondag van Pasen - zondag van de Goede Herder

Lezingen volgens het oecumenisch leesrooster

Ezechiël 34,1-10

Johannes 10,11-16

1 Johannes 3,1-8

Kleur: Wit

Alternatieve lezingen:

1 Samuel 3: 3-19 (de roeping van Samuel)

1 Koningen 19: 16-21 (de roeping van Elisa)

Esther 4 (de roeping van Esther)

Jesaja 6: 1-8 (de roeping van Jesaja)

Jeremia 1, 4-10 (de roeping van Jeremia)

Matteüs 9: 35-38 (Bid de Heer van de oogst of Hij arbeiders wil sturen')

Johannes 21: 15-19 (de hernieuwde roeping van Petrus)

Handelingen 9, 1-22 (de roeping van Paulus)

Liedsuggesties bij het oecumenisch leesrooster

Antifoon: 66(1-3) + 640c, 66b, 652

Epistellezing: 611, 636, 642

Liedsuggesties bij Johannes 10:11-16

Psalmen: 23, 65

Liedboek: 23, 23a, 23b, 23c, 23d, 23e, 23f, 23g, 65, 424, 651, 653,

Liedsuggesties bij het thema roeping/kerk/ambt

Psalmen: 1, 15, 33, 34, 84, 96, 119, 133

Liedboek:

- 361 (*Er heeft een stem gesproken*)
- 531 (*Jezus die langs het water liep*)
- 912 (*neem mijn leven laat het Heer*)
- 944 (*waarom moest ik uw stem verstaan*)
- 967 (*Geef geloof aan wie Gij zendt*)
- 969 (*In Christus is noch west noch oost*)
- 970 (*Gaven schonk Hij vele*)
- 971 (*Christus deelt al zijn gaven uit*)
- 974 (*Zeg toch het goede aan*),
- 975 (*Jezus roept hier mensen samen*),
- 976 (*Ons heeft de Heer met liefde neergeschreven*),

Andere bundels:

- *De Heer heeft mij gezien en onverwacht (Zangen van Zoeken en Zien 547)*
- *Wil je opstaan en mij volgen (Iona 40/ Hemelhoog 386)*
- *God roept ons broeders tot de daad (Liedboek vd kerken Gezang 474, Hemelhoog 677)*
- *Heer wat een voorrecht (Op Toonhoogte 354, Opwekkingsliederen 249,)*
- *Jezus vol liefde, U wilt ons leiden (Op Toonhoogte 282, Hemelhoog 380)*
- *Wij blijven geloven (Op Toonhoogte 220 Hemelhoog 367 Evangelische Liedbundel 279)*

Aandachtspunten voor gebed:

- Om nieuwe roepingen: om oriëntatie op, groeiend verlangen naar en roeping tot het predikantschap en kerkelijk werk bij jonge en oudere mensen. Mensen die zich geroepen weten in navolging van de Goede Herder de gemeente herderlijk te dienen en voor te gaan in geloof, hoop en liefde.
- Om nieuwe arbeiders in de wijngaard: niet alleen predikanten en kerkelijk werkers, maar ook jeugdwerkers, diaconaal werkers en pioniers.
- Voor hoogleraren en docenten aan de theologische opleidingen, dat het onderzoek en de vorming die daar plaatsvindt tot zegen mag zijn.
- Voor studenten theologie aan universiteiten en hogescholen die zich voorbereiden op het ambt en werk in de kerk.
- Voor alle werkers in de kerk: predikanten, kerkelijk werkers, zendelingen, predikanten met een bijzondere opdracht of in algemene dienst, pioniers, jeugdwerkers, diaconale werkers. Om volharding en geloof, om vrucht op - en vreugde bij het werk.
- Voor gemeenten die al lange tijd vacant zijn en geen voorganger kunnen vinden.

Gebeden

1. *“Laat ons de heer in eerbied aanroepen
voor de kerk op aarde,
voor haar herders en leraars –
dat door Woord en sacrament
levend geloof gewekt worde,
dat de liefde van Christus rijkelijk in haar wone”.*
(Dienstboek I pagina 792)
2. *Op uw roep Heer, lieten uw leerlingen hun netten achter en volgden U.
Op uw woord togen zij de wereld in om het evangelie te verkondigen en velen te dopen.*

*Wij bidden U, roep ook vandaag mensen
om in uw naam getuige te zijn van het evangelie
en uw gemeente voor te gaan in geloof, hoop en liefde.*

*Wij danken u voor hen zich door studie aan universiteit of hogeschool
voorbereiden op werk in de kerk als predikant of kerkelijk werker.
Schenk hen Uw Geest om te groeien in geloof*

en te onderscheiden waartoe U hen roept.

Goede Herder, wij danken U voor alle voorgangers van onze kerk en de toewijding waarmee zij hun werk doen.

Wij bidden dat zij met durf en kracht uw Woord zullen prediken, en met zachtmoedigheid, volharding en liefde uw gemeente zullen leiden naar de waterbronnen van het leven.

Met ieder van ons bent U bezig. Wij bidden U, help ons uw stem te verstaan en te onderscheiden waartoe u ons roept.

Geef ons het verlangen om met overtuiging en vreugde onze plek in te nemen in uw dienst. Door Christus onze Heer, Amen

3. *“Heilige Geest,
U die met Pinksteren gewone mensen
in beweging zette,
kracht gaf
woorden in de mond
U die de verborgen kracht bent van de kerk
U die ons Jezus laat zien*

*Wij bidden U
roep vandaag opnieuw mensen naar voren
die in beweging willen komen voor Jezus
die hun krachten in willen zetten voor de kerk
die een Woord hebben voor de wereld
Zo bidden wij U in de Naam die U ons hebt laten zien:
de Naam van Jezus Christus.
Amen”*

Preekschets bij Johannes 10:11-16

door Gert de Kok, gemeente-predikant in Hulshorst en Nunspeet

Ter voorbereiding op zondag 21 april (4^e van Pasen) wil ik u graag meenemen in Johannes 10:11-16. Dit doe ik door kort enkele aspecten uit te lichten en enkele overwegingen mee te geven voor het gebruik van deze tekst in het kader van Roepingenzondag.

Roepingenzondag zelf biedt al een context voor de prediking en nodigt uit om na te denken over de eigen roeping van de pastor.

Context

Vs. 11-16 staat in het bredere verband van het spreken van Jezus over de herder en de schaapskooi. Vs. 1-21 is te lezen als één perikoop. De perikoop is te onderscheiden in een gelijkenis in vs. 1-6 en een tweede gelijkenis of allegorische uitlegging in vs. 7-21. Beide beginnen met de woorden *Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν* om het belang van het gesprokene te onderstrepen. Beide spreken over een schaapskooi, herder en schapen. In vers 9 en vers 11 vinden we de 3e en 4e (van de 7) “Ik ben” uitspraken van Jezus.

Vs. 22-39 speelt zich af op het feest van de inwijding van de tempel (Chanoeka, december). Vs. 40-42 lijkt een transitie naar hoofdstuk 11. Hoofdstukken 7-9 spelen zich af op het Loofhuttenfeest (september/oktober). Waar kan H10:1-21 geplaatst worden?

- Zijn de gelijkenissen te verstaan in het licht van het Loofhuttenfeest en de twistgesprekken die Jezus daar had? Dan krijgen de huurlingen (ingehuurde knechten) direct een gezicht in de Farizeeën, die verontwaardigd zijn over de genezing van een blinde op Sabbat (H9). H10:19-21 lijkt op deze situatie terug te grijpen.
- De perikoop kan zich ook afspelen op het feest van de inwijding. In H10:26-27 grijpt Jezus namelijk terug op het thema van schapen die Hem door de Vader gegeven zijn en de Stem die herkent wordt. Brown haalt daarbij een argument aan dat op de sabbat, die het dichtst bij het feest van de inwijding is, de lezingen in de synagoge allemaal rond het thema van de schapen en herders draaien. In het bijzonder Ezechiël 34, die een belangrijke achtergrond vormt voor Johannes 10. De hogepriester Jason en Menelaus die meewerkten aan de ontwijding van de tempel door de Syrische overheersing (167-165 v. Chr.) zijn dan types voor huurlingen.

H10:1-21 is in ieder geval doelbewust een schakel tussen de gebeurtenissen op het Loofhuttenfeest en het Feest van de inwijding (Chanoeka).

In de tekst

Jezus zet zichzelf tegenover de **huurling** (ingehuurde knecht). Het onderscheid tussen degene die een (goede) **herder** is en de schapen kent en degene die is ingehuurd en van wie de kudde niet is – en met wie hij niet bekend is – wordt duidelijk als het werk gevaarlijk wordt.

Dit gevaar wordt verbeeld door de **wolf**. De wolf is door de eeuwen heen op verschillende wijze geïnterpreteerd: de duivel (Euthymius), kettters (Augustinus), etc. In ieder geval is het een openlijke macht die tegen het werk van God ingaat en zodanig als instrument van de Boze geduid kan worden. Men kan ook denken aan een wolf in schaapskleren (Matth. 7:15): “Pas op voor valse profeten, die in schaapskleren op jullie afkomen maar in wezen roofzuchtige wolven zijn.” Dan komt het voor de herder echter aan op onderscheiding van geesten.

Door de intrede van de wolf in Nederland spreekt de wolf nu tot onze verbeelding. We kennen de verwoestende kracht van de wolf vanuit de foto's en reportages van de afgelopen jaren. Het narratief rondom de wolf is daarbij bepalend: is die nu inherent slecht of niet? Wat is jouw eigen beeld en ervaring daarbij?

De huurling en de wolf zijn niet uit op **het welzijn van de schapen**. De goede herder wel. De liefde voor de schapen en de reactie op het eventuele gevaar, onderscheidt dus de herder van de huurling. De wijze waarop Jezus Christus zichzelf neerzet is daarmee heel krachtig. In het geheel van het evangelie naar Johannes positioneert Jezus zich zo als een geheel andere leider van het volk. Dit verschil is niet alleen maar kwantitatief, maar vooral kwalitatief op te vatten. In zijn kruisdood en opstanding verzekert Hij het leven en welzijn van zijn schapen. In Zijn dood en opstanding brengt Jezus niet alleen mensen binnen Israël bijeen. Hij wordt Herder van mensen over de hele wereld (vs. 16). Petrus zegt hier later over in zijn eerste brief (1 Petr. 2:24-25): “Hij heeft onze zonden gedragen met zijn lichaam aan het kruishout, opdat wij, dood voor de zonde, rechtvaardig zouden leven. Door zijn striemen bent u genezen. “Eens dwaalde u als schapen, nu bent u naar uw herder teruggekeerd, naar Hem die uw ziel behoedt.”

Ten laatste, **kennen** de schapen **de stem** van Jezus. Het gaat er om dat ze Jezus zien als de Messias. Dat is ook de vraag die opgeworpen wordt in vs. 24 – “en ze vroegen Hem: ‘Hoe lang houdt U ons nog in het onzekere? Als U de Messias bent, zeg het ons dan ronduit.’” Het antwoord van Jezus is dat Hij het al gezegd heeft, maar dat ze niet geloven, omdat ze niet bij

Zijn schapen horen. Het herkennen van de stem van de goede Herder, je laten leiden door Hem is dus een zaak van geloof. Dat is ook waartoe Johannes het levensverhaal van Jezus opgeschreven heeft (H20:31): “[D]eze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leven ontvangt door zijn naam.”

Jezus maakt zich kenbaar in Zijn liefde voor de schapen – Hij geeft Zijn leven. De schapen kennen Hem als de Herder, omdat ze in wat ze van Jezus horen hem herkennen als de Messias en geloven.

Context van Roepingenzondag

In het kader van Roepingenzondag valt het aan te bevelen naast Johannes 10:11-16 ook 21:15-24 (lezing 3^e zondag van Pasen) te lezen. Na de opstanding vraagt Jezus driemaal aan Petrus of hij van Hem houdt (dit staat tegenover de drie keer dat Petrus Hem verraden had). Met de bevestigende antwoorden van Petrus geeft Jezus hem de opdracht om Zijn lammeren te weiden en Zijn schapen te hoeden. Zij staan dan op als Jezus zegt tegen Petrus: *volg Mij!* Vanuit het unieke herderschap van Jezus wordt Petrus dus geroepen tot herderschap over de schapen van Christus. Vanuit Pasen, waarin de toekomst van de kudde veilig is gesteld, wordt Petrus gevraagd te volgen in het spoor van Jezus – als leerling en als herder van de kudde.

Het tegenwoordig zo vaak beluisterde verlangen naar ‘herderlijke figuren’, naar ‘priesterlijke mensen’, naar ‘charismatische persoonlijkheden’, komt vaak genoeg voort uit de geestelijk zieke behoefte om mensen te bewonderen, om een zichtbaar gezag van een mens voor zich te zien, omdat het echte gezag van de dienst te onbeduidend blijkt.

De gemeente heeft geen ‘briljante persoonlijkheden’ nodig, maar trouwe dienstknechten van Jezus en van de broeders. Aan de eersten ontbreekt het haar niet, maar wel aan de laatsten. De gemeente zal haar vertrouwen alleen geven aan de eenvoudige dienaar van het woord van Christus, omdat zij weet, dat zij dan niet geleid wordt door menselijke woorden en door de inbeelding van de mens, maar door het Woord van de Goede Herder.

Bonhoeffer in “Gemeenschapsleven,” p. 108

Persoonlijke reflectie voor de voorganger

Christus heeft Zijn leven gegeven voor de schapen. Niet voor allerlei fijne en lieve schapen, maar voor zondige en onwillige schapen. Hij had en heeft ze lief en heeft ze teruggebracht in de liefde van de Vader. En nog andere schapen zullen worden toegebracht aan de kudde. Wat betekent dit voor de houding van de voorganger? Bonhoeffer stelt dat we slechts kunnen danken voor wat God geeft in de gemeenschap die gevormd wordt door Christus. Predikanten en/of ijverige gemeenteleden moeten zich er voor hoeden niet aanklagers van de gemeente zijn. Wat betekent dat voor jouw roeping als pastor (herder) of voor het gebed dat je kunt doen om nieuwe roeping?

Geraadpleegde literatuur

Colin G. Kruse, *John: an introduction and commentary*, vol. 4, Tyndale New Testament Commentaries (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2003), 231–234.

Dietrich Bonhoeffer, “Gemeenschapsleven,” in *Verborgen omgang. Over leven in gemeenschap* (Utrecht: Kok Uitgevers, 2015, 2^e druk), 26, 108.

Ernst Haenchen, Robert Walter Funk, en Ulrich Busse, *John: a commentary on the Gospel of John*, Hermeneia—a Critical and Historical Commentary on the Bible (Philadelphia: Fortress Press, 1984), 48–52.

John Peter Lange en Philip Schaff, *A commentary on the Holy Scriptures: John* (Bellingham, WA: Logos Bible Software, 2008), 321–323.

Kurt Aland e.a., *Novum Testamentum Graece*, 28th edition (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012), Joh 10:11–16.

Raymond E. Brown, *The Gospel according to John (I–XII): Introduction, translation, and notes*, vol. 29, Anchor Yale Bible (New Haven; London: Yale University Press, 2008), 386–389.